Experts

Tun Dr. Siti Hasmah: Bakti yang tidak terhenti pada gelaran

Tue, 09/29/2026 - 11:40

Di universiti, kita boleh menyelesaikan sesuatu urusan mengikut prosedur, tetapi orang yang datang kepada kita masih pulang tanpa jawapan yang mereka perlukan. Borang telah diproses dan penjelasan telah diberi, namun masalah asalnya belum selesai. Keadaan seperti ini membuatkan kita bertanya, adakah kita benar-benar memahami kesukaran orang yang datang meminta bantuan?

Persoalan itu timbul apabila saya menelusuri kisah Allahyarhamah Tun Dr. Siti Hasmah Mohd Ali. Sebagai doktor, beliau bukan sahaja merawat penyakit. Beliau juga melihat bagaimana jarak, kekangan hidup dan kurangnya maklumat menyukarkan masyarakat mendapatkan bantuan kesihatan. Pengalaman beliau mengingatkan kita bahawa sesuatu perkhidmatan hanya berguna apabila orang yang memerlukannya benar-benar dapat menggunakannya.

Pemergian Allahyarhamah pada 28 September 2026 mengundang penghormatan kepada seorang tokoh yang pernah memegang pelbagai peranan. Beliau dikenali sebagai isteri kepada bekas Perdana Menteri, Tun Dr. Mahathir Mohamad. Namun, di sebalik gelaran yang disandang, usaha beliau memahami keadaan masyarakat dan mendekatkan perkhidmatan kesihatan kepada mereka ialah antara bakti yang paling wajar kita renungkan.

Tetapi sebelum gelaran itu menjadi sebahagian daripada kehidupannya, beliau sudah pun memilih bidang perubatan pada zaman ketika amat sedikit wanita Melayu berpeluang memasukinya. Beliau merupakan satu-satunya pelajar wanita Melayu dalam kumpulannya di King Edward VII College of Medicine, Singapura, dan menamatkan pengajian perubatan pada tahun 1955.

Pencapaian itu membuka jalan dalam profesion yang pada ketika itu didominasi lelaki. Namun, kisah beliau tidak terhenti pada kejayaan memperoleh kelayakan sebagai doktor. Semasa berkhidmat, khususnya dalam kesihatan ibu dan anak, Allahyarhamah turut terlibat dalam program kesihatan untuk masyarakat luar bandar. Pada tahun 1965, beliau menjadi wanita pertama yang dilantik sebagai pegawai perubatan dalam bidang kesihatan ibu dan anak, sebelum dilantik sebagai Pegawai Kesihatan Ibu dan Anak Negeri pada tahun 1974.

Kerja di lapangan memperlihatkan sesuatu yang tidak selalu dapat difahami dari bilik rawatan. Seorang ibu mungkin tahu bahawa anaknya memerlukan pemeriksaan, tetapi tinggal jauh daripada kemudahan kesihatan. Nasihat tentang penjagaan semasa hamil pula boleh menjadi sukar diamalkan apabila keluarga berdepan kekangan wang, pengangkutan atau sokongan di rumah. Rawatan yang baik tetap penting, tetapi orang yang memerlukannya mesti dapat mencapainya.

Sebab itu, usaha mendekati masyarakat luar bandar membawa makna yang lebih besar daripada lawatan atau kempen kesihatan. Ia menuntut petugas melihat keadaan orang yang dibantu, mendengar sebab mereka sukar mendapatkan rawatan dan menyesuaikan cara perkhidmatan diberikan. Ilmu dalam buku teks menjelaskan apa yang patut dilakukan. Pertemuan dengan manusia membantu kita memahami bagaimana hendak melakukannya.

Melihat Urusan dari Sisi Pelajar

Pengajaran ini dekat dengan kehidupan di universiti. Setiap hari, warga UMPSA mengurus pelbagai keperluan pelajar, staf dan pihak luar. Kita menyediakan panduan, borang, sistem dan saluran pertanyaan supaya urusan dapat berjalan teratur. Namun, kewujudan semua itu belum semestinya bermakna orang yang menggunakannya mendapat pengalaman yang mudah.

Bagi pentadbir, sesuatu proses mungkin jelas kerana telah diurus bertahun-tahun. Bagi pelajar yang pertama kali menghadapinya, istilah yang biasa kita gunakan boleh mengelirukan. Dia mungkin perlu menghubungi beberapa pejabat untuk mengetahui pihak yang patut dirujuk. Jika perkara yang sama berulang kepada ramai pelajar, masalahnya bukan lagi pada kebolehan mereka memahami arahan. Cara kita menyampaikan maklumat dan menyusun proses itu perlu diperiksa semula.

Perubahan boleh bermula dengan soalan yang mudah seperti pada langkah manakah mereka paling kerap tersekat? Apakah penjelasan yang selalu perlu diulang? Adakah sesuatu kelulusan mengambil masa kerana semakan yang perlu, atau kerana kerja bertindih antara beberapa pihak? Soalan seperti ini membantu kita melihat perkhidmatan daripada tempat orang yang menggunakannya.

Pengalaman bekerja menjadi berharga apabila kita masih sanggup mendengar jawapan yang mungkin kurang menyenangkan. Sudah lama memegang sesuatu tugas bukan jaminan bahawa cara kita masih sesuai. Ada kalanya orang yang paling baharu menggunakan perkhidmatan kita dapat menunjukkan kekeliruan yang tidak lagi kita sedari.

Apabila Ilmu Tidak Berhenti Pada Kita

Bakti Allahyarhamah juga mengingatkan kita bahawa pengetahuan akan membawa manfaat lebih luas apabila dikongsi. Sumber biografi beliau merekodkan sumbangannya dalam kesihatan awam, pendidikan dan kepimpinan pertubuhan masyarakat. Beliau melihat kepentingan usaha yang membolehkan lebih ramai orang turut memainkan peranan dalam menjaga kesejahteraan komuniti.

Di universiti, prinsip yang sama boleh diamalkan tanpa menunggu program khas. Seorang pegawai berpengalaman boleh membimbing rakan baharu memahami sebab sesuatu prosedur diwujudkan, bukan hanya menunjukkan urutan langkahnya. Seorang pensyarah boleh memberi ruang kepada pelajar untuk mencuba, tersilap dan memperbaiki kerja dengan bimbingan yang jelas. Seorang ketua boleh mempercayai staf membuat keputusan yang sesuai dengan tanggungjawab mereka, sambil tetap menyediakan sokongan apabila diperlukan.

Jika setiap persoalan perlu kembali kepada seorang individu, pasukan itu mungkin kelihatan sibuk tetapi belum benar-benar kuat. Apabila ilmu dan pertimbangan dikongsi, lebih ramai orang mampu meneruskan kerja dengan baik. Itulah sumbangan yang kesannya boleh bertahan lebih lama daripada tempoh seseorang memegang jawatan.

Bakti di Luar Tugas Rasmi

Sumbangan Allahyarhamah turut merentasi bidang perubatan. Beliau terlibat dalam pertubuhan masyarakat serta usaha berkaitan pendidikan, kesihatan wanita dan pencegahan penyalahgunaan dadah. Penglibatan itu menunjukkan bahawa kepakaran yang dibina sepanjang kerjaya masih boleh digunakan untuk masyarakat di luar skop tugas rasmi.

Ruang yang sama terbuka kepada warga universiti. Seorang mahasiswa boleh membantu warga

emas menggunakan perkhidmatan digital. Pegawai yang biasa mengurus kewangan boleh membimbing persatuan kecil menyusun rekod. Pensyarah dan alumni boleh berkongsi pengalaman dengan anak muda yang sedang memilih arah pengajian atau pekerjaan. Sumbangan begini mungkin kecil pada pandangan kita, tetapi berguna kepada orang yang menerimanya.

Bagi saya, ‘hidup untuk memberi’ bermakna berkongsi apa yang kita mampu, kemudian melihat sama ada bantuan itu benar-benar berguna. Itulah maksud ‘kita memberi, orang merasa’. Ukurannya bukan pada besarnya sumbangan, tetapi pada perubahan yang dirasai oleh orang yang menerimanya.

Kesukarelawanan juga tidak perlu dinilai melalui saiz program. Kita mungkin tidak mampu turun membantu setiap minggu. Namun, apabila kita berjanji untuk menyumbang masa atau kemahiran, kita perlu hadir dan menunaikannya. Lebih baik usaha yang sederhana tetapi berterusan daripada program besar yang tamat sebaik sahaja gambar dan laporan disiapkan.

Sebelum memulakan sesuatu usaha, tanyalah dahulu apa yang diperlukan oleh komuniti. Kita mudah merancang berdasarkan kemahiran yang mahu kita tawarkan, sedangkan masalah sebenar mungkin berbeza. Mendengar dengan teliti ialah sebahagian daripada bakti, sama ada kita membantu penduduk di luar kampus atau pelajar yang datang ke kaunter perkhidmatan.

Pemergian Tun Dr. Siti Hasmah mengajak kita menilai apa yang tinggal daripada sebuah kehidupan. Bagi warga UMPSA, teladan beliau boleh bermula dengan memudahkan urusan pelajar, membimbing rakan sekerja dan menggunakan kepakaran kita apabila masyarakat memerlukannya.

Jawatan akan bertukar tangan. Namun, proses yang kita perbaiki boleh terus memudahkan urusan orang lain, dan ilmu yang kita kongsi boleh terus digunakan oleh mereka yang pernah kita bimbing. Pada akhirnya, bakti diukur melalui manfaat yang kekal selepas tugas kita selesai.

RUJUKAN

1. Yayasan AIDS Malaysia. (2024). Anugerah Tun Dr. Siti Hasmah 2024. Yayasan AIDS Malaysia. maf.org.my

2. Yayasan Kepimpinan Perdana. (2026). Memperingati Seabad Tun Dr. Hasmah binti Haji Mohd Ali. Yayasan Kepimpinan Perdana. perdana.org.my

3. Yayasan Kepimpinan Perdana. (t.t.). Tun Dr Hasmah Bt Mohd Ali. Yayasan Kepimpinan Perdana. perdana.org.my

4. Pejabat Perdana Menteri Malaysia. (t.t.). Koleksi Ucapan: Tun Dr. Siti Hasmah Mohd Ali. Pejabat Perdana Menteri Malaysia. pmo.gov.my

5. Siti Hasmah Mohd Ali. (2016). My Name Is Hasmah. Alaf 21.

6. Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu di Malaysia. (2021). Wisdom from a Leading Lady in Malaysia [Kebijaksanaan daripada Seorang Tokoh Wanita Malaysia]. Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu di Malaysia. malaysia.un.org

Penulis ialah Pengurus, Institut Pengajian Integrasi Termaju (IAIS), Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

Rencana ini merupakan pandangan peribadi penulis dan tidak menggambarkan pendirian rasmi Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

Oleh: Mohd Raizalhilmy Mohd Rais

E-mel: hilmy@umpsa.edu.my

- 124 views

View PDF